

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ - ДРАЙВЕР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Анотація. У статті досліджено тенденції розвитку та нинішній стан цифровізації економіки в Україні
Ключові слова: цифрова економіка; цифровізація; інформаційно-комунікаційні технології; концепція.

DIGITALIZATION OF THE ECONOMY - DRIVER OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF UKRAINE

Abstract: The article examines development trends and the current state of digitalization of the Ukrainian economy.

Keywords: education; digital economy; digitization; information and communication technologies; concept.

Сучасний рівень стану суспільства і економіки характеризується динамічним розвитком і широкомасштабним впровадженням нових інформаційно-комунікаційних технологій, які розширюють перспективні горизонти цифровізації (діджиталізації) всіх сфер людського життя.

Особливості діджиталізації на сьогодні зводяться до впровадження нового покоління мобільного Інтернету 5G, використання більш швидкого Wi-Fi 6, роботизації та кіберсистем, безпаперових технологій, адитивних технологій (3D-друк), хмарних обчислень, безпілотних, мобільних, біометричних та квантових технологій, продовження досліджень в області створення штучного інтелекту, блокчей та ін. [4].

Цифровізація (digital, digitization) – це економічний феномен та основа для стрибкоподібного розвитку економіки будь якої країни. Про це свідчить досвід багатьох країн, зокрема в Європі, цифрова економіка є головним пріоритетом для Німеччини та Великобританії. Лідируюче положення в світовому просторі утримують американські та китайські електронні платформи. Згідно з оцінками експертів, частка цифрової економіки у ВВП найбільших країн світу до 2030 року становитиме 50-60% [5]. Водночас стрімке збільшення «цифрових розривів» створює небезпеку дедалі більшого відставання країн, що розвиваються. І це в першу чергу стосується України.

Отже, розвиток цифрової економіки повинен стати пріоритетом і для нашої держави. Українці зобов'язані здійснити цифрову трансформацію старих галузей і створити умови для появи нових, адже завдяки цифровізації не тільки підвищується продуктивність праці, а й відбувається економія часу, створюються новий попит на нові товари і послуги, нова якість та цінність тощо.

Різні аспекти діджиталізації економіки розкрито в працях багатьох іноземних науковців, зокрема В. Айзексон, І. Ансофф, Б. Ларралде, Т. Месенбург А. Томпсон, Р. Хаген, А Швієнбахер, М. Црайг та інші. Завдяки швидкій інформатизації українського суспільства останнім часом, дослідження позитивних та проблемних моментів цифровізації економіки набули значної актуальності і серед вітчизняних науковців. Найбільш вагомими є праці таких авторів, як С. Апальков, Ю. Бажал, Ю. Гернего, О. Голобородько, М. Діба, О. Джусов, Л. Кіт, Краус та інші.

Необхідно констатувати той факт, що Україна все ж намагається конкурувати з європейськими країнами у сфері цифровізації. Так, у 2018 році уряд схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердив план заходів щодо її реалізації. Даним документом передбачено виконання заходів щодо впровадження відповідних стимулів для цифровізації економіки, суспільної та соціальної сфер, усвідомлення наявних викликів та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетенцій, а також визначено критичні сфери та проекти цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку виробництва, використання та споживання цифрових технологій [1].

Українські вчені [2] зазначають, що цифрова епоха змінює підхід до ведення бізнесу, а також вимоги до використовуваних інформаційних технологій: систем управління маркетингом, продажами і сервісом; телефонії і месенджером; системам документообігу й управління персоналом; облікових

систем і безлічі інших корпоративних додатків. Крім того, враховуючи тенденції в Європі й світі, вони виокремлюють наступні цифрові технології, продукти і послуги, які вважаються інноваційними трендами сучасного соціально-економічного середовища:

- BlockChain (в перекладі з англ. - вибудований за певними правилами безперервний послідовний ланцюжок блоків, що містять інформацію. Щодо призначення технології блокчейн, то він був спроектований в рамках вирішення цілком конкретного завдання, а саме - як побудувати децентралізовану (без єдиного центру управління) фінансову систему, коректність роботи якої міг би перевірити будь-хто;

- Digital marketing - це використання різних способів просування продукту в широкі маси з використанням цифрових каналів. Він не тотожний інтернет-маркетингу, оскільки включає в себе такі канали, як телебачення, радіо і навіть зовнішня реклама. Інтернет-маркетинг еволюціонував в цифровий (digital) маркетинг, в якому використовуються комплексні методи on-line-стратегії, розробки сайтів та мобільних додатків, креативу і копірайтингу, контекстної реклами і SMM, а також інших інтерактивних продуктів;

- CRM&BPM - CRM - система для продажу: готові процеси для управління всіма типами угод;

- Grid технології - це географічно розподілена інфраструктура, яка об'єднує множину різних типів, доступ до яких користувач може отримати з будь-якої точки, незалежно від місця їх розміщення. Grid надає колективний розподілений режим доступу до ресурсів і до пов'язаних з ними послугами в рамках глобально-розподілених організацій (підприємства, які спільно використовують глобальні ресурси, бази даних, спеціалізоване програмне забезпечення);

- Digital-страхування. Digital стратегія в страхуванні - це не лише інтернет-продажі, а трансформації всього бізнесу в напрямі роботи з електронним полісом. Digital-страхування дозволяє страховим компаніям знизити витрати, підвищити швидкість обслуговування клієнтів. Споживачі мають можливість отримати своєчасні оновлення щодо змін у страховій політиці компанії. Діджиталізація забезпечує стандартизацію і покращує якість відповідей і послуг, що надаються;

- e Prescription (в перекладі з англійської - електронний рецепт), здійснюється на базі 3 процедур: e Capture - формування електронного рецепту лікарем медичного закладу; e Transfer - конфіденційна передача електронного рецепту до аптеки; e Dispensation - передача даних із аптеки назад до медичного закладу, підтвердження;

- e Health - економічно ефективна та надійна форма використання інформаційно-комунікаційних технологій в інтересах охорони здоров'я та пов'язаних з нею галузей, у т.ч. служби медико-санітарної допомоги, медичного нагляду, медичної літератури, медичної освіти, знань і наукових досліджень у галузі охорони здоров'я;

- TeleHealth - цифрові технології для надання дистанційних медичних послуг та підтримки роботи лікарів та інші.

Вищезазначене спонукає нас стверджувати, що на практиці цифрова економіка проявляється насамперед як економіка, орієнтована на споживача (on-demand economy), тобто можливість держави надавати різного роду послуги. Зокрема, це отримання громадянами довідок, запитів, заяв, відповідей на запити в електронному вигляді, навіть не виходячи з дому, електронні платежі тощо. Крім того, це ринок миттєвих замовлень та необмеженого вибору товарів і послуг через використання онлайн-магазинів, інтернет-банкінгу, месенджерів чи інші соціальні мережі.

Варто зазначити, що з провадженням Концепції та плану розвитку цифрової економіки й суспільства України на 2018-2020 роки більшість регіонів розпочали впровадження цифрових технологій. Зокрема, у лютому 2020 року у відкритому доступі з'явився додаток державних цифрових послуг «Дія», який надає можливість отримати державні ТОП-50 послуг онлайн (реєстрація ФОП, юросіб, Е-малятко, муніципальна няня, послуги для перевізників і будівельників, сертифікація про прийняття об'єкта в експлуатацію, послуги для власників авто, послуги про власників землі).

Діджиталізація економіки також впроваджується через цифрові реформи у сферах суспільного життя - громадська безпека та захист; охорона здоров'я; система освіти; державне управління; електронне урядування; електронна ідентифікація; електронна демократія; екологія та охорона навколишнього середовища; «розумні» міста (smart-cities); електронні платежі та розрахунки (cashless economy); соціальна сфера; електронна митниця; електронна комерція; нові методи роботи, цифрові робочі місця.

Сьогодні все більше використовують словосполучення «smart city», воно часто зустрічається у вітчизняних і зарубіжних публікаціях і документах, особливо тих, що стосуються майбутнього, розвитку, прогресу та інновацій. Натомість поєднання «smart village» є не таким популярним в

Україні. Це словосполучення використовують, коли говорять про програмний комплекс для забезпечення адміністративних послуг громади [3] або ж про села, які показали результати у застосуванні альтернативних джерел енергії, або мають успішний досвід ведення туризму тощо.

Для сфери медицини цифрова економіка означає поступовий перехід до онлайн-медицини, зокрема, актуалізація і налагодження комунікації між лікарем та пацієнтом в форматі онлайн, що дозволяє попередити розповсюдження коронавірусної інфекції завдяки скорочення черг; підвищення рівня обізнаності пацієнтів щодо кваліфікації медичного персоналу, можливість обирати спеціаліста за різними критеріями, прозора система онлайн-запису. Та на жаль в Україні, сьогодні термін e Health використовується переважно як система обліку та планування ресурсів у галузі охорони здоров'я з метою ефективного використання коштів платників податків і практично не враховує щонайменше медичний аспект. Це стосується і телемедицини (грец. tele - дистанція, лат. meder - лікування) - галузь медицини, що використовує телекомунікаційні й електронні інформаційні (комп'ютерні) технології для надання медичної допомоги й послуг у сфері охорони здоров'я в точці необхідності (у тих випадках, коли географічна відстань є критичним чинником). [5]. Тож 7 жовтня 2020 року на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров озвучив план МОЗ України щодо цифровізації: сталий розвиток e Health та її компонентів; розвиток інформаційно-аналітичної системи «Централь 103»; створення онлайн-платформи супроводу міжнародних програм із охорони здоров'я, медичної та фармацевтичної освіти і науки в Україні; розвиток телемедицини [4].

Нині, коли епідемія COVID-19 змушує владу повсюдно закривати школи, гімназії, ліцеї, університети та інші освітні структури через небезпеку масового скупчення людей, всі країни в найкоротші терміни переходять на on-line освіту. Для освіти цифрова економіка - це запровадження поняття «цифрова освітня послуга», коли учень має в школі доступ до Wi-Fi з високою швидкістю, електронні підручники, планшет, мультимедійний контент. Навчання тоді буде цікавою грою, а не нудним зубрінням поживчих підручників. Для вищої школи останнім часом активно реалізується процес створення і застосування відкритих онлайн-ресурсів, починаючи від окремих завдань, тестів до повномасштабних курсів (модулів) із формування необхідних компетенцій. Додаткові напрямки застосування цифровізації в освіті спрямовані на розвиток цифрових бібліотек і кампусів університетів.

У цілому такі концептуальні пріоритети цифровізації для України по суті є необхідними з огляду на подальшу інтеграцію у європейський простір й реалізацію угоди про асоціацію із ЄС [6].

Однак на даний час в Україні однією із найбільших проблем виступає відсутність інтернет-комунікацій у малих населених пунктах, частині автомобільних та залізничних шляхів, гірській місцевості тощо. Покращення інтернет-мережі в Україні дозволить більшій кількості населення використовувати електронні можливості, що збільшить попит та конкуренцію в цифровій економіці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. Законодавство України: сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>
2. Краус Н., Голобородько О., Краус К. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. Ефективна економіка. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf
3. Розумне село. Смарт Ай Ти: сайт. 2019. URL: <https://www.sissoftware.biz/portfolio/smart-village>
4. Україна 2030E - країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>
5. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf
6. Strategic orientation of innovative activity regulation: Ukraine and EU integration process / V. Boronos, O. Shkarupa, N. Demchyshak, L. Sineviciene, T. Kubakh. Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2020. № 1. P. 307-318

Косяк Мирослав Валентинович, аспірант 4 - го курсу, кафедри регіоналістики і туризму, факультет маркетингу, Київський національний економічний університет, Київ, e- mail: kosiakmyroslav@gmail.com

Kosiak Myroslav – 4th course post- graduate student, Department of Regional Studies and Tourism, Faculty of Marketing, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, e-mail: kosiakmyroslav@gmail.com